

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 6

Desember 1939

37. årgang

Redigert av Det Norske Myrselskaps sekretær, dr. agr. Aasulv Løddesøl

---

MYRENE I VANG OG FURNES HERREDER.

Av Aasulv Løddesøl og J. Heggelund Smith.

II.

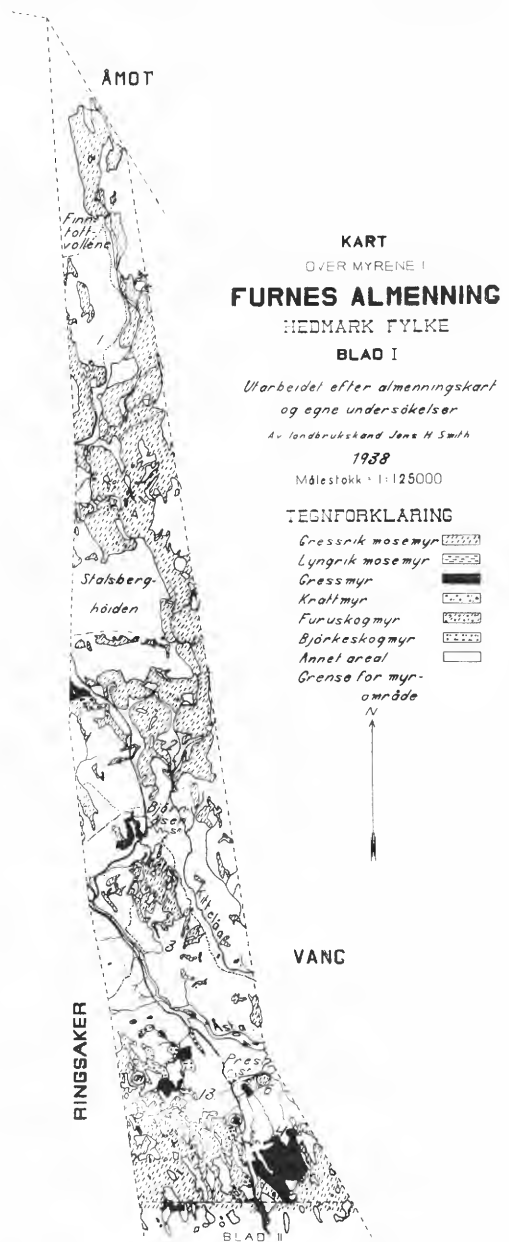
Myrene i Furnes almenning.

Det undersøkte myrareal i Furnes almenning utgjør i alt 41,012 dekar. Herav faller 0,46 % på lyngrik mosemyr, 80,25 % på grasrik mosemyr, 5,87 % på grasmyr, 3,98 % på krattmyr, 1,98 % på furuskogmyr og 7,46 % på bjørkeskogmyr. Av almenningens totalareal utgjør myrene 35,38 % (setrer unntatt).

Den største sammenhengende myrstrekning ligger mellom Asta i nord og Brumunda i sør. Hele dette store område kan betraktes som en myr oppdelt av skogholmer. Disse myrstrekninger fortsetter vest og sørvest for Brumundsjøen, og både nord og sør for sjøen støter de sammen med de store myrer i Vang. Videre har man store myrer i vestre del av almenningen fra Brumunda i nord og nesten til Lersetra i sør. Også i sørlige del av almenningen forekommer enkelte større myrer, men de ligger mer spredt.

Myrenes dybde varierer. Store strekninger er forholdsvis grunne, men på den annen side må det ikke sjelden bores 4—5 m for å r.å bunn. Større dybde enn 5 m ble målt bare på få myrer. Enkelte ganger ble påtruffet leir og gytje ved boringene, men de allerfleste myrer ligger på sand-, grus og steinundergrunn. Stubber fantes av og til i mange myrer, og en enkelt myr var så full av trerester at bunnen vanskelig kunne nås. M. h. t. formulding og fortorving gjelder stort sett det samme som omtalt for myrene i Vang almenning.

Dyrkingsmyrer: I det følgende skal vi gi en kort omtale av en del myrer som eventuelt vil komme i betraktning som dyrkingsmyrer. Stort sett gjør de samme forhold seg gjeldende i Furnes som i Vang almenning, og for dyrkingsmyrene gjelder de samme forbehold som er tatt under omtalen av myrene i Vang. Av dyrkingsforsøk i Furnes almenning er det bare utført et på Brumunddalen seter, hvor kaptein Sandberg i sin tid anla et større kulturbeite, stort sett med bra resultat.

Det Norske Myrselskap
J.H.

KART
OVER MYRENE I
FURNES ALMENNING

HEDMARK FYLKE
BLAD I

Utarbejdet efter almenningskart
og egne undersøkelser

Av landbrükskund Jens H Smith

1938

Målestokk - 1:125000

TEGNFORKLARING

- Gressrik mosemyr
- Lyngrik mosemyr
- Gressmyr
- Kraftmyr
- Furuskogmyr
- Bjørkeskogmyr
- Annet areal
- Grense for myr-
område

Det Norske Myrselskap
del

Av det samlede myrareal sør for Asta er ca. 10,000 dekar eller vel 32 % under befaringen blitt bedømt som noenlunde god dyrkingsmyr. Av dette areal faller ca. 40 % på grasrik mosemyr, ca. 22 % på grasmyr, ca. 15 % på krattmyr og ca. 23 % på bjørkeskogmyr. Storparten av disse myrer grupperer seg på begge sider av fjellveien fra Lersetra i sør til Åstadalen i nord, og har således gunstig beliggenhet i forhold til vei. Høyden over havet stiger nokså jevnt fra 450 m i sør til vel 600 m for de nordligste myrer.

Det største sammenhengende myrområde ligger lengst nord og omfatter deler av myrene nr. 4, 13, 14 og 15, tilsammen ca. 4,000 dekar. Den alt overveiende del består av grasrik mosemyr og grasmyr, mest av førstnevnte type. Av feltet øst for fjellveien er nordre del lettest å utnytte. Kvaliteten er her ganske god, og grøftingen faller lettere enn på den øvrige del, som delvis er oppfylt av små tjern og skogholmer.

Den annen og største del av feltet utgjøres av Endeløsmyrene vest for fjellveien.*) Disse myrer har gjennomgående godt fall mot sør og er lette å grøfte til Gautseterbekken. Særlig gjelder dette myr nr. 14, som ligger nærmest fjellveien. Dybden varierer nokså meget, det ble målt dybder fra 0,5 og 4,5 m. Sistnevnte dybde målt bare en enkelt gang, men dybder på omkring 3 m forekom ofte. Overalt bestod undergrunnen av sand, stein og grus. For- muldingsgraden er her svakt til noenlunde vel formuldet. Unntatt enkelte mindre myrpartier er moselaget forholdsvis tynt. (De vestre deler av myr nr. 15, som ikke er med i dette område, har i alminnelighet tykkere moselag og en mere tuete overflate.)

Mellom Elvstua i sør og myr nr. 10 i nord ligger en rekke gode dyrkingsmyrer, særlig vest for fjellveien. Det samlede areal utgjør ca. 1,300 dekar og omfatter myrene nr. 10, 11, 12, størstparten av myrene nr. 17 og 18, foruten flere mindre partier av myrene nr. 5 og 7 øst for fjellveien. Også innen dette område dominerer grasrik mosemyr i utbredelse, men av og til forekommer grasmyr og bjørkeskogsmyr. De fleste myrer er noenlunde vel til vel formuldet og lette å grøfte. Myrene nr. 18 og 7 vest for Brumunddalen seter er til dels meget dype, en enkelt gang målt over 5 m. De øvrige myrer innen området har forholdsvis liten dybde, og alle ligger på sand, grus og stein.

På begge sider av fjellveien fra Elvstusaga i nord og bortimot Lersetra i sør er et større område med mange myrer av god kvalitet. Det samlede myrareal utgjør ca. 1,200 dekar og består overveiende av kratt- og bjørkeskogmyr. I nevnte areal inngår størstedelen av

---

*) Utstrekningen av de såkalte «Endeløsmyrene» er det tilsynelatende ingen som kan angis nøyaktig. Vår kjentmann oppgav at Endeløsmyrene utgjør myr nr. 14 og deler av myr nr. 4, 13 og 15, d. v. s. så langt som man kan se til begge sider fra almeningsveien mellom søndre Kråketjern og nordre del av myr nr. 14.

myrene nr. 25, 29 og 30 samt deler av myrene nr. 22, 23, 24 og 28. Formuldingen er oftest god, og grøftingen for de fleste myrers vedkommende noenlunde lett. Dybden varierer svært meget innen området, idet noen myrer er ganske grunne, mens andre gjennomgående er meget dype. Enkelte myrer inneholder mange stubber, og dette virker fordyrende både på oppdyrking og grøfting. Innen området er mange myrer grøftet med tanke på skogreising.

Foruten disse større myrstrekninger langs fjellveien kan nevnes de vestre deler av myrene nr. 9 og 26 øst for Ruskåsen. De er neppe av så god kvalitet som foregående og ligger dessuten mindre heldig til hva vei angår. Videre har man et myrområde omkring Gautsetra i vestre del av almenningen. Det omfatter søre del av myrene nr. 15 og 16, storparten av myr nr. 20 og dessuten et mindre areal av myr nr. 21. Det samlede areal, som fordeler seg på en rekke mindre myrer, utgjør vel 600 dekar. Mange av myrene er av god kvalitet og til Gautsetra kan biles, men likevel er dette område neppe så fordelaktig å utnytte som myrene langs fjellveien.

For øvrig er det gjennomgående mindre myrer og myrområder som egner seg for dyrking. De store myrstrekninger nord og sør for Brumundsjøen er i alminnelighet dårlige dyrkingsmyrer, ofte blaute med tykt moselag øverst og svakt formuldet.

Brenntorvmyrer: Også Furnes har betydelige brenntorvmasser i sine myrer, og for en stor del av god kvalitet.

På de store myrer nr. 4, 5 og 14 (kartblad I og II) er, bortsett fra et mindre område av myr nr. 5, ikke regnet noe brenntorv, til tross for at det forekommer bra brenntorv på mindre partier. Myr nr. 14 er gjennomgående dårlig fortorvet. Den ble undersøkt av Thaulow i 1918, og også han fant at myra var for lite omdannet for torvdrift unntagen på mindre partier. Dette gjelder stort sett også for myrene nr. 4 og 5. Også myr nr. 13 (vesentlig på kartblad I) er ujevnt omdannet, og det er her bare utskilt 2 mindre brenntorvområder.

På myr nr. 15, den vestlige del av Endeløsmyrene, er utskilt 3 områder med forholdsvis god brenntorv. De store myrstrekninger på grensen mot Ringsaker er riktignok godt fortorvet, men dybden er bare omkring 1 m og ofte knapt det. På myrene nr. 16, 17 og 18 finnes flere mindre områder, delvis med meget god brenntorv.

De største brenntorvmasser ligger samlet i myr nr. 7 og nordre del av myr nr. 9, nord og vest for Brumundsjøen. Torvkvaliteten er noe ujevn, og myrene er til dels blaute og oppdelt av holmer, men gjennomgående er torven av brukbar kvalitet. Den beste torv ligger kanskje i søre del av myr nr. 7, nord for Brumunda. Hele området er beregnet å inneholde vel 3,7 millioner m³ råtorv.

Søre del av myr nr. 9 samt myr nr. 26 sør for Brumundsjøen er derimot stort sett dårlig skikket som brenntorv.

Tabell 8.

Undersøkte brenntorvmyrer

Myras				Torvlagets midlere tykkelse i m før grøfting
Nr.	Navn eller beliggenhet	Areal i dekar		
		Brenn- torv	I alt	
<i>Furnes almenning:</i>				
Kartblad I.				
6	Eftasmyra, ved Prestseterbekken, østre del	50	85	ca. 2,0
13 a 1	Nord for Prestseterbekken, nordvestre del	300	} 2880 {	- 1,5
13 a 2	Vest for fjellveien, østre del	57		- 1,6
Sum for kartblad I		407		
Kartblad II.				
5 a	Mellom fjellveien, Haresjøen og Jokumsjøen, midtre del	150	2277	ca. 1,7
7 a 1	Øst for Brumuddalen seter, vestre del	1145	} 1968 {	- 2,0
7 a 2	Vest for Brumundsjøen, østre del	90		- 1,5
9 a 1	Sør for Brumunda, østre del	371	} 1600 {	- 2,0
9 a 2	— „ — vestre del	40		- 2,3
9 a 3	— „ — nordre del	70	- 1,4	
9 b	— „ — vest for foregående	140	140	- 2,1
9 c	Ved Brumundsjøen, østre myr	52	138	- 1,4
15 a 1	I midtre del av myra	145	} 3145 {	- 1,9
15 a 2	I søre del av myra	130		- 1,1
15 a 3	Ved Gautseterbekken, østre del	149		- 0,9
16 a 1	Sørvestre del	45	} 921 {	- 1,2
16 a 2	Nordre del, Lagerhymyra	260		- 1,7
16 a 3	Sørøstre del	64	} 31	- 2,1
16 k	Nordøst for Gautsetra, sørvestre myr	31		- 2,3
16 p	Nordvest for Elvstusaga, søndre myr	28	28	- 1,8
17 a	Nord for Storbekken, østre myr	74	74	- 0,6
17 c	Vest for Storbekken, søndre del	25	92	- 1,1
17 d	Øst for Veslebekken, nordre del	50	142	- 1,2
18 b	Mellom Storbekken og fjellveien, nordre del	47	80	- 1,4
18 c	Øst for Storbekken, søndre myr	40	50	- 2,1
19 c	Ved fjellveien, vestre del	25	57	- 1,6
20 a	Nord for Gautsetra, søndre myr	34	34	- 1,4
20 c	På grensen mot Philske almenning, nord for myr nr. 20 a	29	29	- 1,3
21 a	Ved Gautsetra, nordre myr	24	24	- 1,5
21 c 1	Mellom Gautsetra og Brumunda, søndre del	30	} 165 {	- 0,7
21 c 2	— „ — østre del	60		- 2,4
21 g	Nord for Brumunda, søndre myr	10	10	- 1,5

i Furnes herred.

Dårlig fortorvet lag over brenntorven i m	Masse m ³	Undergrunn	Merknader
ca. 0,7 - 0,3 - 0,5	100,000 450,000 91,200	Sand Grus, stein Sand, stein	Mindre god torv. I tilfelle drift må bekken senkes. Torven best i nordre del. Myra kan grøftes mot sør. Stort set noenlunde god torv. Myra er lett å grøfte.
	641,200		
ca. 0,6 - 0,5 - 0,5 - 0,5 - 0,5 - 0,5 - 0,5 - 0,5 - 0,5 - 0,3 - 0,5 - 0,3 - 0,3 - 0,5 - 0,7 - 0,3 - 0,3 - 0,2 - 0,7 - 0,5 - 0,5 - 0,3 - 0,3 - 0,4 - 0,6 - 0,5	255,000 2,290,000 135,000 742,000 92,000 98,000 294,000 72,800 275,500 143,000 134,100 54,000 442,000 134,400 71,300 50,400 44,400 27,500 60,000 65,800 84,000 40,000 47,600 37,700 36,000 21,000 144,000 15,000	Sand, stein Sand, stein, grus Grus, stein Stein, sand, grus Sand Stein, grus Stein Sand, grus Stein, grus Grus, sand Grus Sand, stein, leir, gytje Stein, grus Sand, gytje Sand, stein Stein, grus Stein, grus Sand, grus Stein, grus Stein, grus Stein, grus Stein, gytje Stein, sand Stein Sand Stein Stein, grus, gytje Grus	Brukbar torv. Myras dybde fra 1,5 til 3,5 m. Myra er ujevn i kvalitet, men gjennomgående brukbar torv. Delvis sterkt oppdelt av holmer. Noenlunde god torv, men myra ligger nokså lavt. Torven best i kantene. Midtre deler er blaute og inneholder dårlig torv. Noenlunde brukbar torv. Myra er oppdelt av holmer og er tungvint å drive. Torven er best i søndre del. Ganske god torv. Myra kan grøftes mot nord og sør. Myra kan grøftes til Brumundsjøen. Brukbar torv. Noenlunde god torv. Kan grøftes mot sør. God torv, men en del av myra er grunn. Ganske bra torv. Fall til Gautseterbekken. God torv. Stort sett god torv. I tilfelle myra ved Gautseterbekken skal utnytted, må bekken senkes. Myra er godt fortorvet. Fall til Veslebekken. Stort sett brukbar torv. Mindre god torv. Ligger ved vei. God torv, men myra er grunn. Ganske bra torv. Meget god torv. Kan grøftes til Veslebekken. Torven er av dårlig kvalitet. Brukbar torv. Myra inneholder endel stubber. Kan grøftes til Hjellumsbekken. Noenlunde god torv. Myra er grøftet for skog og inneholder mange stubber. God torv, men mange stubber. Ganske god torv. Myra fortsetter i Philske sameie. Myra er godt fortorvet. Nokså mange stubber. God torv, men mange stubber. Myra er ujevnt omdannet og sørlige del er dårlig. Ganske bra torv, men mange stubber. Fall til Brumunda.

Tabell 8 (forts.)

Myras		Areal i dekar		Torvlagets midlere tykkelse i m før grøfting
Nr.	Navn eller beliggenhet	Brenn- torv	I alt	
22 a 1	Sørøstre parti	120	} 1801 {	ca. 2,1
22 a 2	Store Høljemyr	780		- 2,4
22 i	Vest for fjellveien, nordre del	20	47	- 1,3
23	Øst for Lerelva, søndre del	80	489	- 2,25
25 a	Sør for seterveien til Ruskåsen, nordre myr	16	16	- 2,5
25 k	Nord for Skrepåsen seter, søndre myr	155	185	- 1,3
27 a	Skrepåsstormyra, nordøst for Skrepåsen seter	300	516	- 1,8
28 a 1	Jernverksmyra, nordre del	25	} 165 {	- 0,9
28 a 2	søndre del	112		- 2,5
29 1	Grønnmyra, søndre del	155	} 382 {	- 2,6
29 2	nordre del	110		- 1,5
29 3	Sør for Skrepåsbekken, nordøstre del	70	- 2,0	
30 b	Øst for Rotfarbekken, søndre myr	20	31	- 2,0
31 a 1	Skrepåsmyra, nordre del	65	} 273 {	- 1,7
31 a 2	søndre del	20		- 3,2
33	Sør for Bokåsen seter, sørøstre del	64	120	- 1,9
34 a	Blåmyra, sør for foregående	500	735	- 1,6
38	Stormyra, øst for Dekarud seter	85	131	- 1,6
43	Kvemyra, nordre del	200	373	2,8—3,0
Sum for kartblad II		6255		
<i>Utenom almenningen:</i>				
45	Nord for Høsbjør turisthotell	20	29	ca. 2,5
46	—, — nord for nr. 45	50	75	- 2,3
I alt		70		
<i>Sammendrag:</i>				
Furnes almenning, kartblad I		407		
— " — " " " II		6255		
Utenom almenningen		70		
Sum for Furnes herred		6732		

Dårlig forto vet lag over brenntorven i m	Masse m ³	Uudergrunn	Merknader
ca. 0,3	252,000	Sand, grus, stein	God torv. En del stubber. Kan grøftes.
- 0,7	1,872,000	Sand, grus, stein	Furnes almenning tar torv her. Myra er noe ujevnt omdannet og som regel dårlig fortorvet i øvre m.
- 0,5	26,000	Stein, grus	Godt fortorvet.
- 0,3	180,000	Sand, stein	Meget god torv. Myra faller mot vest.
- 0,3	40,000	Sand, stein	God torv, men svært mange stubber og blir vanskelig å drive.
- 0,3	201,500	Sand, grus, stein	Meget godt fortorvet, men mange stubber. Myra er grøftet og er meget fast.
- 0,6	540,000	Sand, grus, stein	Mindre godt fortorvet i øvre lag. Myra er lett å grøfte.
- 0,5	22,500	Stein, grus	God torv, men myra er oppdelt av mange små holmer.
- 0,5	280,000	Stein, grus	Brukbar torv, og myra er lett å grøfte.
- 0,5	403,000	Sand, stein	Myra er til dels meget godt fortorvet. Ligger ved vei.
- 0,4	165,000	Grus, stein	Godt fortorvet, men en del grunne partier.
- 0,5	140,000	Sand, stein, grus	Ganske god torv, men kan ikke grøftes til full dybde uten å senke Skrepåsbekken.
- 0,3	40,000	Sand, stein	Brukbar torv, men vanskelig å utnytte, da Rotfarbekken går omtrent i høyde med myra.
- 0,4	110,500	Sand, stein	Brukbar torv, men vanskelig å grøfte.
- 0,5	64,000	Stein, grus	Noenlunde god torv, men vanskelig å grøfte til full dybde.
- 0,4	121,600	Sand, grus, stein	Ganske god torv. Myra må grøftes mot øst.
- 0,5	800,000	Sand, grus, stein	Noe ujevnt omdannet, men gjennomgående god kvalitet. God tørkeplass.
- 0,6	136,000	Sand, grus	Ujevnt omdannet. Fall mot sør og kan lett grøftes.
0,5—0,7	586,500	Sand, grus	Brukbar torv. Myra er til dels meget dyp. Kan grøftes mot sør. Ligger ved vei.
	11,887,100		
—	50,000	Grus, stein, leir	Har tatt torv her tidligere. God kvalitet.
ca. 0,3	115,000	Sand, grus, gytje	Gjennomgående god torv. Har tatt torv tidligere.
	165,000		
	641,200		
	11,887,100		
	165,000		
	12,693,300		

Videre må nevnes myr nr. 22 (Store og Lille Høljemyr) på grensen mot Ringsaker, sør for Brumunda. Det er for tiden brenntorvanlegg i gang på begge disse myrer. Lille Høljemyr, som inneholder best torv, er nå nesten avtorvet. Anlegget på Store Høljemyr derimot har bare vært i drift i kort tid. I alt inneholder myr nr. 22 vel 2.1 millioner m³ råtorv. Myrene har gunstig beliggenhet i forhold til vei og er noenlunde lette å grøfte.

I nærheten av Skrepåsen seter skal nevnes myrene nr. 28, 29 og sørligste del av myr nr. 25. Alle ligger heldig til hva vei angår, og torv kvaliteten er jevnt over meget god. Myr nr. 25, like nord for seteren, har vært grøftet med tanke på torvdrift uten at noen produksjon er satt i gang. Myra er meget fast og godt fortorvet, men inneholder mange stubber. Også myr nr. 31, sør for Skrepåsen seter, inneholder en del torv, men det er her temmelig kostbart å grøfte til full dybde.

Sør for Bokåsen seter, på grensen mot Vang, ligger myr nr. 34 (Blåmyra). Avstanden fra vei er forholdsvis stor, men torv kvaliteten er gjennomgående bra. Myra er dessuten lett å grøfte, og det er god tørkeplass for torven. Sørøstligst i almenningen ligger myr nr. 38 (Stormyra). Den er noe ujevnt fortorvet, men kan lett grøftes mot sør. Den ligger på grensen mot Vang med omtrent halvdelen av torvmassen i hver almenning. Myr nr. 37 (Lekmyra), som ligger like i nærheten, er allerede avtorvet. Til Lekmyra fører en noenlunde brukbar kjørevei som også kan benyttes ved eventuell torvdrift på Stormyra.

Endelig nevnes myr nr. 43 (Kvemyra) sørligst i almenningen og vest for fjellveien. Myra er delvis meget dyp og kan grøftes mot sør. Torven er gjennomgående av brukbar kvalitet, men som nevnt tidligere dekkes den flere steder av et 0,75 m tykt strøtorvlag.

Som det framgår av foranstående bemerkninger, har Furnes almenning store brenntorvmyrer med gunstig beliggenhet i forhold til vei. Selv om torvproduksjonen skulle bli betydelig større enn nå, vil det likevel i lang tid kunne anvises myrer med tilfredsstillende torvkvalitet uten at transporten vil bli særlig vanskelig.

Utenom almenningen er medtatt 2 brenntorvmyrer nord for Høsbjør turisthotell. På begge myrer har det vært torvdrift, men ingen av dem er på langt nær avtorvet. Torv kvaliteten er gjennomgående god, og det er lett å sette i gang torvproduksjon igjen begge steder.

Myrene nord for Åsta: Av det samlede myrareal i Furnes almenning ligger ca. 10,000 dekar eller omkring 24 % nord for Åsta.

I Furnes er terrenget over skoggrensen gjennomgående mer kupert enn i Vang. Også i denne del av almenningen inntar grasrik mosemyr den alt overveiende del av myrarealet, men langs bek-

kene og i liene vokser mer bjørkekratt enn i Vang. Her og der finnes mindre områder med grasmyr, og gjennomgående er det bedre beite på fjellet i Furnes. Myrenes dybde og fortorving veksler nokså meget. Store arealer er forholdsvis grunne, men på den annen side ble det ofte målt dybder på omkring 3 m. Mange steder er myrene godt fortorvet. Den uttatte prøve fra myr nr. 1 nord for Stalsberg-høgda viser således høy brennverdi.

Også under skoggrensen dominerer de grasrike mosemyrer i utbredelse, og de andre myrtyper utgjør bare en liten del av myr-arealet. Flere myrer er forholdsvis grunne, har godt fall og er lette å grøfte. Ikke sjelden forekommer brenntorv av god kvalitet. Den største av disse myrer er Tapbortmyra, der ligger sør for Bjørnåsen seter. Den er i alminnelighet svakt formuldet med tykt moselag og delvis blaute partier. I kantene og mellom skogholmene er myra tørrere og som regel bedre formuldet. Dybden er forholdsvis stor, men fortorvingen er ujevn. Den beste torven ligger i myras nord-vestlige del.

Heller ikke i Furnes er myrene nord for Åsta tatt med i arealoppgavene over dyrkingsmyr og brenntorvmyr. Myrenes beliggenhet, avsides og delvis høyt over havet, gjør det vanskelig å utnytte dem både til dyrking og torvdrift. De har likevel sin verdi som beite, foruten at det år om annet sankes betydelige mengder moltebær her.

Litt om jordbruksforholdene i Vang og Furnes.

Ifølge folketellingen av 1930 er 37,11 % av den mannlige befolkning over 15 år i Vang knyttet til jord- og skogbruk. 27,61 % er knyttet til industri og håndverk og 35,28 % er beskjeftiget i andre erverv. I Furnes inntar jord- og skogbruk en mer dominerende stilling. Her har 49,64 % av den mannlige befolkning over 15 år jord- og skogbruk som hovedervert, 24,76 % er beskjeftiget i industri og håndverk og 25,60 % i andre erverv. En oversikt over folkemengdens fordeling på de viktigste ervervsgrupper er tatt med nedenfor:

Antall personer over 15 år fordelt etter ervert.	Vang		Furnes	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Gårdbrukere og andre selvstendige ved jordbruk, gartneri og skog- bruk	246	59	267	46
Funksjonærer ved jordbruk, gart- neri og skogbruk	43		18	
Hjemmeværende barn ved jord- bruk og fedrift	140	11	126	22
Husmenn	14		22	1
Tjenere ved jordbruk	250	63	171	58

Antall personer over 15 år fordelt etter erverv.	Vang		Furnes	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Andre arbeidere ved jordbruk og gartneri	356	12	195	6
Skogsarbeidere, fløtere, lense- arbeidere	126		33	
Håndverk	360	1	163	1
Industri ellers	514	114	252	56
Andre erverv	1117	3048*	429	1641**
I alt over 15 år	3166	3308	1676	1831
I alt under 15 år	1733	1621	737	764
Sum	4899	4929	2413	2595

Samlet befolkning i Vang herred: 9828, pr. km² 30,58.

Samlet befolkning i Furnes herred: 5008, pr. km² 26,44.

I Vang er de fleste mennesker som ikke er beskjeftiget i jord- og skogbruk bosatt i nærheten av Hamar. I de tettbebyggede strøk omkring byen bor som foran nevnt omtrent halvparten av herredets befolkning. I Furnes, som er et mer utpreget jord- og skogbruksherred, er befolkningen mer jevnt fordelt.

Til belysning av jordbruksforholdene skal vi ta med noen tall hentet fra jordbrukstillingen i 1929 (tabell 9).

Av tabell 9 framgår det at hele 65,65 % av alle bruk i Vang hører til klasse 1 og 2, d. v. s. bruk med inntil 5 dekar innmark. For øvrig hører 23,28 % av alle bruk til klassene 3—5, og bare 11,07 % av brukene har over 50 dekar innmark.

I Furnes utgjør klasse 1 og 2 tilsammen 39,82 % av alle bruk. Dette er praktisk talt like mange bruk som i klassene 3—5. De bruk som har over 50 dekar innmark, utgjør her 21,12 %.

Landarealets fordeling på ulike markslag stiller seg slik i de to herreder:

	Vang		Furnes	
	Dekar	%	Dekar	%
Dyrket jord	41,560	13,74	26,850	12,93
Naturlig eng	4,540	1,50	10,480	5,04
Utslåtter	820	0,26	820	0,39
Produktiv skog	173,590	57,31	101,460	48,85
Annen mark	82,370	27,19	68,100	32,79
Sum	302,880	100,00	207,710	100,00

* Herav 1629 husmødre.

** Herav 815 husmødre.

Tabell 9. Antall jordbruk fordelt etter størrelsen av deres innmarksareal.

Klasse	Bruktsstørrelse	Vang			Furnes				
		Skyld- satte bruk	Ikke- skyld- satte bruk	Sum	o/o	Skyld- satte bruk	Ikke- skyld- satte bruk	Sum	o/o
1	Boliger, inntil 2 dekar innmark	524	292	816	57,54	200	45	245	31,17
2	Boligbruk, 2,1—5 dekar innmark	85	30	115	8,11	59	9	68	8,65
3	Småbruk, 5,1—10 dekar innmark	77	16	93	6,56	49	8	57	7,25
4	Småbruk, 10,1—20 dekar innmark	93	36	129	9,10	75	37	112	14,25
5	Småbruk og mindre gårdsbruk, 20,1—50 dekar innmark	106	2	108	7,62	122	16	138	17,56
6	Gårdsbruk, 50,1—100 dekar innmark	37	0	37	2,61	71	0	71	9,03
7	Gårdsbruk, 100,1—200 dekar innmark	40	0	40	2,82	41	0	41	5,22
8	Gårdsbruk, 200,1—300 dekar innmark	36	0	36	2,54	25	0	25	3,18
9	Gårdsbruk, 300,1—500 dekar innmark	31	0	31	2,19	21	0	21	2,67
10	Gårdsbruk, 500,1—700 dekar innmark	9	0	9	0,63	8	0	8	1,02
11	Gårdsbruk, 700,1—1,000 dekar innmark	2	0	2	0,14	0	0	0	0,00
12	Gårdsbruk, over 1,000 dekar innmark	2	0	2	0,14	0	0	0	0,00
	Sum	1,042	376	1,418	100,00	671	115	786	100,00

Den prosentvise fordeling av landarealet er nokså lik i de to herreder. Vang har forholdsvis mer skog og Furnes mer av naturlig eng og annen mark. Myrene må for den alt overveiende del inngå under annen mark.

Bruken av den dyrkede jord vil framgå av følgende oppgave:

	I % av dyrket jord	
	I alt åpen åker	Eng
Vang herred	56,73	43,27
Furnes herred	61,24	38,76

Begge herreder driver som vi ser et intensivt jordbruk og bruker en forholdsvis stor prosent av den dyrkede jord til åkervekster. Statistikkens oppgaver over bruken av åkerarealet skal vi ikke ta med her, da det er sannsynlig at disse tall for enkelte veksters vedkommende har forandret seg atskillig siden tellingen i 1929.

Husdyrholdet ved tellingen i 1929 framgår av følgende sammenstilling:

	Antall		Pr. 100 dekar dyrket jord		
	Vang	Furnes	Vang	Furnes	Rikets bygder
Hester	807	652	1,9	2,4	2,28
Storfe	4,366	3,551	10,5	13,2	15,79
Sauer	1,811	2,043	4,4	7,6	19,77
Geiter	125	189	0,3	0,7	4,17
Griser	2,492	1,442	6,0	5,4	3,73

Som en ser varierer hesteholdet for de to herreder omkring middeltallet for rikets bygder, når antall dyr pr. 100 dekar dyrket jord legges til grunn for sammenligningen. Storfeholdet ligger noe under gjennomsnittet, særlig for Vang. Antallet av sauer og geiter er betydelig under middeltallene, men griseholdet er atskillig større for begge herreder enn gjennomsnittet.

Beiteforholdene: Mange gårder har skaffet seg kulturbeite i bygda, men framdeles er de fleste setrer i almenningene i bruk. Utenom seterlökkene er det ikke ryddet noe til beite, når unn-tas et større areal ved Brumunddalen seter i Furnes. Dersom dyrkingsforsøkene i almenningene blir fortsatt og utvidet, er det sannsynlig at det vil føre til at flere går i gang med å anlegge kulturbeite på setrene.

Klimaet i de to herreder belyses delvis av følgende oppgaver:

Stasjonens navn	Hamar	Lille- hammer	Mesna- lien	Løten	Brumund- dalen
Stasjonens høyde over havet i m	138	189	571	351	134
Normal nedbørshøyde i mm	521	602	744	601	540
Normal nedbørshøyde mai—au- gust i mm	252	268	315	283	258
Midlere antall dager med min. temp. under 0° C	176	179	210	—	—
Normal lufttemperatur mai—aug. C°	12,8	12,7	10,2	—	—
Normal lufttemperatur, C°	3,4	3,3	1,5	—	—

Av de nevnte stasjoner er det rimelig at Mesnalien har det klima som ligner mest på klimaforholdene i almenningene. Høyden over havet er forholdsvis stor, normaltemperaturen er lavere både for hele året og for månedene mai—august, og faren for nattefrost i veksttiden er sannsynligvis større enn nede i bygden. Almenningene har dessuten større nedbør både som gjennomsnitt for hele året og i veksttiden. De klimatiske forhold er således ikke så gunstige som nede i bygda, men de foran refererte forsøk tyder på at her er betydelige dyrkingsmuligheter.

Ifølge jordbrukstillingen av 1929 er det i Vang herred 28,920 dekar dyrkbar jord, naturlig eng fraeregnet. Herav utgjør produktiv skogmark 22,159 dekar. I Furnes er de tilsvarende tall henholdsvis 13,148 dekar og 7,246 dekar.

I årene 1918—1929 er det i Vang nydyrket 952 dekar og i Furnes 1,005 dekar. Nydyrkingen har fortsatt også etter 1929, og det er framdeles etterspørsel etter jord i begge herreder.

Ifølge «Deling av Vangs og Furnes bygdealmemming» er det i Vang almenning 126,087 dekar produktiv skog og i Furnes almenning 64,556 dekar. Sammenholdes dette med oppgavene over landarealets fordeling, skulle det i Vang, utenom almenningen, være 47,503 dekar produktiv skog og i Furnes 36,904 dekar. Det er sannsynlig at den overveiende del av det areal som ved jordbrukstillingen er oppgitt å være dyrkbart, ligger utenom almenningene. Går man ut fra det, har man altså regnet med at omtrent halvdelen av skogmarken i Vang utenom almenningen er dyrkingsjord, og i Furnes ca. femteparten. Det kan neppe være riktig å ta så meget av bygdens skog til dyrking, selv om de gårder skogen tilhører, har almenningsrett. Derfor må man søke å klarlegge ytterligere de muligheter for dyrking som almenningene byr på.

Selv om det muligens her ikke kan bli tale om bureising i større stil, vil det bety meget å kunne utnytte myrene i almenningene til kulturbeite og fôravl. Både i Vang og Furnes er mange små bruk som trenger å utvide sitt dyrkede areal. Kunne disse bruk skaffes jord for høyavl i almenningene, ville jorden nede i bygda bli frigjort til mer krevende vekster. Det første forsøk i denne retning er alle-

rede i gang på Ormsetermyra i Vang almenning, hvor 12 småbrukere har fått hver sin parsell på 10 dekar. Furnes jordstyre arbeider for tiden med å gjennomføre noe lignende i Furnes almenning.

Til slutt skal vi sitere hva forsøksleder Glærum skriver i sin beretning av 1937, side 11:

«Her har Oplandenes bygder en jordbruksmessig reserve av betydelig styrke, og personlig er jeg av den opfatning at disse reserver nu etter hvert bør tas i bruk, istedenfor å rasere de små skoghager utover de allerede før tørre slettebygder og presse småbruk og bureisingsbruk som kiler inn mellom de gamle bruk. Det er det udyrkede og hittil ubebodde Norge vi må videre prøve å dyrke og bygge, og ikke sprengte og lappe op de gamle. Det siste er ingen landevinning — tvert imot — det vil føre til trangere og trangere kår utover landsbygdene. Men skal dette med sikkerhet kunne gjennomføres, må den jordbruksfaglige gransking i disse udyrkede områder kunne gjennomføres i et annet omfang og i et annet tempo enn hittil har vært mulig.»

NY FORSØKSMELDING FRA DET NORSKE MYRSELSKAPS FORSØKSSTASJON.

FORSØKSLEDER Hagerup har nylig sendt ut melding om det 30. og 31. arbeidsår ved forsøksstasjonen. Meldingen inneholder følgende artikler:

1. Vær og vekst på Mæresmyra 1937 og 1938. Av A. Hovd.
2. Forsøk med ulike slåttetider for timoteieng på myrjord (grasmyr). Av Hans Hagerup.
3. Forsøk med nye kvævegjødselslag. Av Hans Hagerup.

Så langt opplaget rekker utdeles meldingen gratis. Skriv til Det norske myrselskaps forsøksstasjon, adr. Mære st., eller til Det norske myrselskaps hovedkontor, adr. Rosenkrantsgaten 8, Oslo, så vil meldingen bli tilsendt.

FORBRUKET AV BRENNTORV PÅ GÅRDENE.

Av sekretær, forstkand. Arne L. Aaseth.

DET Statistiske Sentralbyrå sendte i august 1939 ut en publikasjon om «Forbruket av trevirke på gårdene 1936—37». N. O. S. IX. 169. Ved siden av oppgavene over trevirket ble det ved denne undersøkelse også innhentet oppgaver over bruken av andre brenselmidler, bl. a. brenntorv, kull, koks og sinders. Jeg skal her redegjøre for de resultater undersøkelsen er kommet til for bruken av brenntorven. Først skal vi imidlertid se litt på hvordan undersøkelsen var planlagt og utført.

Tellingen var planlagt som en representativ undersøkelse med